

*Hela Sverige
ska leva!*

Västmanland

U-Svängen

Nr 1/2012 • April

Informationsblad från Hela Sverige ska leva/Västmanland

Upplaga 300 ex

En ny vår
FÖR VÅRT VÄSTMANLAND!

**Bok om Barkarö
torp... sid 5**

Matambassadör... sid 3

Äventyr i Bergslagen... sid 4

Välkommen till Lokalekonomidagarna 2012!

*Hur kan vi få fungerande, levande ekonomier på landet och i staden?
Vad kan vi göra för att bidra till att öka lokal handel och sysselsättning?
På årets Lokalekonomidagar söker vi svaren på dessa frågor och visar på goda exempel.*

Gotlands utvecklingsbolag i samverkan berättar om hur de genom lokalt ägda aktiebolag skapar en ny modell för företagande på landsbygden. Svenljungas näringslivschef Jonas Widerström håller ett seminarium om kommunernas roll för att förbättra den lokala ekonomin. Crow Culture Blekinge deltar i en workshop om crowdfunding för hembygden. Jordbruksverket talar om nya möjligheter som kommer i och med att EU-programmen ändras efter 2013.

Forskare och investerare kommer diskutera det senaste inom riskkapital till landsbygden. Läs hela programmet på www.lokalekonomidagarna.se

Lokalekonomidagarna samlar entreprenörer, bankfolk, föreningsmän, landsbygdsutvecklare, myndighetspersoner och forskare från hela landet. Konferensen är en mötesplats för att utbyta erfarenheter, knyta kontakter och nätverka.

18 – 19 juni på Sättra Brunn, Sala
Tema: Lokal ekonomi i praktiken

Anmäl dig redan idag på:
www.lokalekonomidagarna.se.
Sista anmälningssdag är den 18 maj.

Håll utkik efter inbjudan till information om bredband för Västmanland

Styrelsen för Hela Sverige ska leva/ Västmanlands länsbygderåd har nu inlett planeringen för de 4-5 träffar med information om bredband för alla i Västmanland. Träffarna kommer att ordnas på flera platser, med samma information, för att underlätta för västmanlänningar i hela länet att delta, och stötts av Länsstyrelsen.

Denna information hoppas vi skall bli startskottet till ett allemans-deltagande i planeringen av hur bredbandet skall kunna komma till din ort, din by, ditt villaområde. Bredbandet blir förutsättningen för både framtida utveckling, nya bosättningar, företagsbildningar och bibehållen samhällsservice. Och framtiden ligger nära!

Inbjudningar och annonser kommer!

Hör av Dig!

Utnyttja möjligheten att berätta om din förening!
Vad gör ni? Hur kom ni igång med det aktuella projektet?
"Ingen kan skriva" säger ni — hör av er till Ing-Britt Klang, så kommer hjälp!
Ing-Britt Klang kan nås på:
Tel 021-41 67 70 eller 073-999 33 69 och E-post: ingbrittolasse@bredband2.com.

Hela Sverige ska leva / Västmanland
Postadress:
Ing-Britt Klang
Åsgatan 4 B, 724 63 Västerås
Tel: 073-999 33 69
Mail: ingbrittolasse@bredband2.se

Så här nöjd var Erland Eskilsson, landsbygdsminister, när han fick utse Lena Ryberg Ericsson till Ambassadör för Västmanlands mat och smaker och önska henne lycka till i arbetet. Hon är en av de ambassadörer i olika län i Sverige, som nu börjat ett viktigt arbete för att sprida information till både svenskar och utländska besökare om våra unika matprodukter och maträtter.

Ambassadören Lena skall arbeta för Västmanland i ett projekt under tre år och har redan börjat bygga upp ett kontaktnät och att söka information från lyckade projekt inom och utom Sverige. Hon är bosatt på en gård utanför Köping, där hon nu ökar farten och energin ett snäpp, för att också hinna med ambassadörsuppdraget, utöver familjen, odlingarna och sin keramikverkstad – för att bara nämna några exempel.

Foto: Leif Björklund, www.idebild.se

Smaka på Västmanland

I början av februari hade Länsstyrelsen besök av landsbygdsminister Erland Eskilsson. Förutom att presentera matambassadör Lena Ryberg-Ericsson, talade han också vid ett möte i stora slottssalen i Västerås slott. Landshövdingen hade inbjudit till ett seminarium om västmanländsk mat och dess produktion, som ingick i satsningen Smaka på Västmanland. Det hade lockat mer än femtio deltagare.

Matproducenter, förädlingsföretag, projektledare och hembygdsfolk lyssnade intresserat till de tankar som redovisades runt västmanländsk matproduktion och marknadsföring. En förstudie har gjorts under 2011 i samarbete mellan VKL och Länsstyrelsen. Där har matambassadören Lena Ryberg-Ericsson och Lisa Hallin samlat information om både vårt eget län och hur läget är i övriga landet. Deras arbete har varit underlag för grupparbeten, där man tagit fram de behov som uppstår, när man ska börja bygga broar mellan t ex producenter och marknad. Behoven är stora när det gäller hantering av samband, marknadsföring, rådgivning och kompetensutveckling.

Och naturligtvis de ekonomiska frågorna, där Länsstyrelsen nu bekostar en tjänst över tre år för att få igång de långsiktiga insatserna. Denna tjänst skall innehas av Lena Ryberg-Ericsson.

Ett steg framåt måste bli bildandet av en ekonomisk förening, som kan marknadsföra den regionalt producerade maten och sedan skapa en struktur för samarbetet och kanaler för försäljningen.

Insatser från Länsstyrelsen

Inom landsbygdsprogrammet hade Länsstyrelsen t o m 2011 beviljat 327 företagsstöd och 150 projektstöd. De flesta stöden har gått till de stora kommunerna Sala och Västerås, vilka också har den största andelen landsbygdsbefolkning. Stöden hade inom Axel 1, lantbruksföretag, sökts av 84% män och 16% kvinnor. För Axel 3, övriga företag, är fördelningen lika många män som kvinnor.

Landsbygdsminister Eskilsson redovisade sina tankar runt den ovanliga situationen, att allt färre producenter skall räcka till för att leverera till en

nyvaknad marknad, både i Sverige och andra länder.

Han funderade också runt ekonomiska och lagstiftningstekniska frågor samt svarade på frågor från seminariedeltagarna om t ex administrativa problem och det ibland påtagliga lokala ointresset hos myndigheterna. Han är emellertid övertygad om att den svenska matens suveräna kvalitet kommer att ge oss stora möjligheter till utveckling framöver.

Avslutning och provsmakning

Den överraskande avslutningen på seminariet bestod i en jättelik kall buffé, som dukats upp i en av slottets salar. Alla välkomnades att smaka på den och alla fat och godsaker hade snitsats till av lokalt fångade eller producerade råvaror, fisk, grönsaker, kött och bröd. En mycket fin uppvisning av vad som kan åstadkommas med "hemgjort"!

Foto: Leif Björklund, www.idebild.se

Äventyr och upplevelser i Bergslagen

Tänk dig ut i skogen norr om Norberg. Föreställ dig en enorm yta med 15 mils radie i detta landskap av sjöar, skogar, stigar och spår efter tidigare generationers ävlan. Tänk dig därtill en karta, som tagits fram av Föreningen Bergsmansbygd med säte i Norberg. Denna karta innehåller, kombinerat med Lantmäteriets vanliga inslag, 10 mil markerade vägar för färd med häst och vagn eller bil. Vidare innehåller den 20 mil markerade leder för vandring och ridning. Ordföranden för Bergsmansbygd, Ingemar Udd, och hans förening är de som åstadkommit allt detta.

Medan han kör red. och fotograf upp mot de vilda skogarna passar han på att berätta varför och hur kartan blev till.

– Vi har ju en stark tradition av bergsbruk i Norberg, Smedjebacken och Hedemora. Dessa tre tog malm i Norberg. Vi har nu arbetat ihop för att få en utveckling av näringslivet och för att främja kulturmiljön, eftersom dessa båda är förutsättningar för varandra, säger Ingemar Udd.

Ständigt framåt

Verksamheten med arrangemang av ridturer och att ordna vandringar med guide får också ut Ingemar Udd i markerna. Men personligen har han nu börjat intressera sig mer och mer för de påtagliga och existerande lämningarna efter bergsbruk som syns fortfarande inne i skogarna.

De följande timmarna visar Ingemar Udd runt på platser, där det en gång fanns ett par eller flera gårdar och ut-hus. De ligger påtagligt vackert i närheten av vatten och man kan nästan höra de boende röra sig i det dagliga slitet, när man stillar sig i en glänta med murrester. Vi åker så inåt markerna och stannar för att se på en hytta, först knappast synlig, men sedan förstår vi hur den konstruerats, med hjälp av vår guides beskrivning: både platsen för hytta, kolbotten och det viktiga vattnet dyker upp. Vi förstår att här funnits hyttor från 8-900-talet, som producerade järn för transport med stor möda på snö och is eller stigar i skogen ner mot bebyggda trakter. Vi får också en kort lektion om samernas existens i området, när vi förs till boplatser för en samefamilj och får en beskrivning av hur deras kåta, vatten-tag och slätterängar låg. Dessa samer

assimilerades långsamt, men det finns uppgifter om gammal, lagstadgad rätt för samerna att bosätta sig här.

I de här trakterna långt borta från övriga världen, befolkade av hårt arbetande bergsmän och fiske/jordbruksbönder, kan man förstå hur upproret mot staten, som Engelbrekt manade till, inte hade svårt att få fäste. Han var deras talesman och kände villkoren för livet här. Men folket var inte annars laglösa: det har funnits en tingsplats i Norberg i 573 år!

Återfärden ner mot Norberg visar skogar runtom med stora hyggen och gles förekomst av stora träd. Vår guide sätter vår kommentar i perspektiv: när bergsbruket pågick för fullt, fanns inte en enda stock att uppbringa och skogen är yppig och välkött idag, jämfört på den tiden!

Den resa, som började med en fika på det världsberömda konditoriet i Norberg, tog oss genom en viktig och intressant tid i Bergslagens historia. Den väckte intresse och önskningsar om att besöka och lära mera. Bra gjort, Föreningen Bergsmansbygd och Ingemar Udd!

Hyttruin

Smedja

Torpen i Västerås-Barkarö genom tiderna

Rubriken är lika med namnet på den bok, som nu färdigställets, blivit tryckt och säljs av Hembygdsföreningen Barkarö Sockengille. Föreningens grupp för torpinventering har arbetat i fält, samlat bilder, forskat i soldatregister och släktforskarregister och kompletterat med nytagna fotografier. Härom dagen hölls en presentation i Barkarö prästgård, numera samlingslokal intill Barkarö kyrka, med drygt 40 personer närvarande. Presentationen gavs alltså på mycket gammal kulturmark, då kyrkan är en av de äldsta i Mälardalen, bekräftat genom gravyren i en av kyrkklockorna med året 1091.

Strykande åtgång för boken om Barkarö torp.

Barkarö Sockengille har funnits i mer än 30 år och gruppen för torpinventering har tagit på sig uppgiften att sprida kunskap om socknens historia så, att de nu presenterar en mycket intressant och trevlig bok i ämnet. De har fått ekonomiskt stöd från Västerås stads kultur-, idrotts- och fritidsnämnd och från Barkarö by rote.

Vid fältarbetet har gruppen sökt upp både existerande torp och de försvunna torpen. Bokens kartor visar båda. Man har sökt efter husgrunder och särskilt husgrunder med rester av rött tegel upplagt, då detta tyder på att en eldstad funnits. Det var storleken på soldattorpen på ca 8x5 meter som fick bilda mönster. Dessa kom till under Karl XI:s styre på 1600-talet som del av avtalet för de soldater som hölls i varje rote för landets

försvar – och krig. Men torp skapades redan från medeltiden och framåt, då de stora gårdarna alla hade ett antal dagsverkstorp, som bodde på ett stycke egen jord för odling av säd och hållande av egna djur.

Den intressanta boken Torpen i Västerås-Barkarö genom tiderna säljs endast genom föreningen. Den grupp som medverkat vid inventeringen och som redaktion är:

Per-Göran Ersson (ordförande i föreningen), Lill-Cari Kullgren, Yngve Kullgren, Hans E. Larsson (som också fotograferat), Yvonne Rosenblad, Magnus Svensson och Per Zetterlund.

Per-Göran Ersson har tel 021-522 38 och föreningen hittas lätt på internet för mera information.

Tidningen Restaurangvärlden

har sammanställt en lista över matsveriges 50 mäktigaste personer. Landsbygdsminister Eskil Erlandsson kom på en stilig första plats. Hans medverkan i satsningen på att göra Sverige till ett nytt matland har säkert placerat honom som etta. En hedersam tolftplats besätts av förbundsordförande för LRF Helena Jonsson. Likaså utmärks Annika Unt Widell med en femteplats på Restaurangvärldens lista. Hon driver satsningen från LRF kallad Skolmatens vänner.

Mera om matsatsningen i Västmanland kan läsas i artikeln om seminariet Smaka på Västmanland i detta nummer av U-Svängen.

Ur Land Lantbruk 27 jan 2012

Allemansrätten måste förtydligas

Allemansrätten engagerar och berör många människor i vårt land. Naturvårdsverkets utredning som kom i december gjorde inte mycket för att svara på de frågor och synpunkter vi markägare har.

Som en följd av Fritidsutredningen 1938 kom ordet allemansrätt att etableras som begrepp under 1940-talet. På den tiden fanns nog ingen kommersiell verksamhet på annans mark. Sveriges befolkning hade fortfarande nära anknytning till jord- och skogsbruk genom anhöriga som var lantbrukare. Det var en självklarhet att visa hänsyn och hantera naturen med respekt genom att inte skräpa ner och visa varsamhet gentemot markägaren.

Samhället 2012 ser inte ut som 1940. Det verkar inte allemansrättsutredaren se några problem med. Kommersiellt utnyttjande där markägaren inte kontaktas riskerar allemansrättens legitimitet. Ta jakten som exempel. Där är avtal med markägaren en självklarhet för att kunna bedriva jakt. Utredaren vill inte skilja ut kommersiella aktörer. Det ger tyvärr legitimitet för oseriösa aktörer att även framöver bedriva verksamhet som kan utmynna i ett ifrågasättande av allemansrätten.

Utveckla i stället förslaget att införa anmälningsplikt för vissa kommersiella aktörer. Hit räknas exempelvis inte naturfotografen, familjebärplockaren och Friluftsräddningen.

Per Nyström, styrelseledamot LRF Mälardalen

... och julen varar intill påska!

Åvestbo byalag har delat med sig av bilder från sina arrangemang runt julen 2011. Här firas Lucia och ordnas julmarknad, för att inte tala om julgransplundringen. Och när du läser detta är det redan påsk och vårljus över vårt vackra Västmanland. Ta gärna en tripp till Åvestbo och titta på den fina gården byalaget ordnat. Ligger strax söder om Fagersta, om du inte redan visste!

Det är Lena Eriksson och Helen Fahlin som fotat och skickat till U-Svängen.

Kungs-Barkaröbygdens Intresseförening (KBI) engagerar sig

Den allra nyaste medlemmen i Hela Sverige ska leva/Västmanland är Kungs-Barkaröbygdens Intresseförening (KBI). När HSSL/Västmanlands länsbygderåd på sin turné genom länet för varje styrelsemöte kom till Kungsör, fick vi kontakt med denna växande förening. Britt-Marie Häggkvist Back, kontaktperson, berättar att företrädare för Jägaråsen, Samfälligheten Ekholmen och förstås Barkaröborna – nuvarande och tidigare – nu utgör ett kontaktnät för bygdens främjande, som engagerar omkring 100 personer.

I januari annonserade Trafikverket med en inbjudan till möte runt väg 250 mellan Kungsör och Köping och verkets planer för ombyggnad av denna väg till mötesfri landsväg. KBI deltog i mötet och ville veta mera om Trafikverkets planer, eftersom man misstänkte att de boende på landsbygden mellan Kungsör och Köping skulle få en krångligare vardag efter ombyggnaden. I panelen fanns fyra representanter för verket och en från Länsstyrelsen, som har att besluta om vägen och planer för arbetet. De möttes av många farhågor, t ex beträffande skolbarnens möjligheter att nå busshållplatserna efter ombyggnaden.

KBI rapporterar att det massiva motståndet från lokalbefolkningen inte fick mycket gensvar. De möttes

av uppmaningen att ta kontakt med nästa instans, d v s Länsstyrelsen, eftersom det är denna som tar beslutet på Trafikverkets undersökningar och förslag till åtgärder.

Knut Hawby på Trafikverket är projektledare och deltog i mötet i Kungsör. Han säger att planen för arbetena på väg 250 lades fram för tre år sedan och att ingen reagerat då. Den är del av verkets trafiksäkerhetsåtgärder och den s k 2+1-vägen är ett koncept som skapar säkrare trafik. Han nämner också de omkring 5000 fordon per dag som trafikerar vägen, inklusive 5-10 cyklar på samma tid. Säkerheten för cyklister kommer inte att rubbas, enligt Trafikverket, då banketten kommer att finnas kvar.

Hawby förstår att de boende oroar sig för försämrad tillgänglighet, men vet också att säkerheten är mycket viktig för både trafikanter och kringboende. Han säger, att det som diskuteras nu är ett förslag och att det också efter Länsstyrelsens yttrande finns möjlighet att påverka.

Pelle Strengbom, gruppledare i Kungsörs fullmäktige, tror att det blir viktigt att utöva inflytande hos Länsstyrelsen och be om omprövning, om förslaget kommer så långt. Han tycker att man måste tänka på det arbete med Länsstyrelsen som bedrivits för att bevara kulturlandskapet och en levande bygd och inte förstöra något i trafikens namn.

Antalet busshållplatser kommer också att minska från dagens 30-tal och han ser praktiska problem med jordbruksarbetet och djurhållningen längs vägen. Därför tycker Strengbom att Länsstyrelsen skall ompröva planen och göra mindre ingrepp, för när Länsstyrelsen begär svar på sin remiss finns bara tre veckor att vifta på.

U-Svängen lovar att följa upp ärendets vidare gång!

Länsbygderådets styrelse 2011

Ordförande**Anders Johansson**

Lungers handel
732 91 Arboga
0589-531 10, 070-235 94 98
anders@coompanion.se

Ann-Marie Karlberg

Barkarövägen 14
736 93 Kungsör
0221-301 22, 073-954 80 24
ann-marie.karlberg@hotmail.com

Kassör**Nils-Gunnar Nilsson**

Rikshusvägen 1 A
722 33 Västerås
021-604 58, 073-638 10 78
nigu@vasteras.cc

Marlene Carlsson

Kolmilevägen 15
739 31 Skinnskatteberg
0222-103 05, 070-285 54 63
marlene.carlsson@skinnskatteberg.se

Sekreterare**Ing-Britt Klang**

Åsgatan 4B
724 63 Västerås
021-41 67 70, 073-999 33 69
ingbrittolasse@bredband2.com

Helen Fahlin

Korsbacksvägen 17
737 91 Fagersta
0223-532 73, 070-511 14 38
helen.fahlin@hotmail.com

Inge Larsson

Kvarnäingsvägen 10
730 61 Virsbo
0223-344 20, 070-665 45 43
virsboinge@telia.com

Per Gunnarsson

Gustafsberg, Dingtuna
724 75 Västerås
021-550 12, 070-610 80 49
per.gunnarsson@ltv.se

Mats Andersson

Högfors 10 B
738 92 Norberg
0223-600 51, 070-641 11 71
mats.karbenning@hotmail.com

Per-Olof Graaf

Lingongatan 12
733 37 Sala
0224-261 70, 070-268 22 92
p.graaf@telia.com

Ansvarig utgivare av U-Svängen: Lbr:s ordförande Anders Johansson

Skickas till länets ca 110 lokala utvecklingsgrupper, kommunala tjänstemän, turistbyråer, organisationer som Coompanion, LRF, ALMI med flera samt myndigheter som Länsstyrelsen och Landstinget.

Hela Sverige ska leva/Västmanland är en ideell förening. Rådet ska vara länken mellan centrala, regionala, kommunala och lokala aktörer. På så vis kan den lokala utvecklingen främjas.

Vill du eller dina kontakter läsa U-Svängen på nätet, gå till www.helasverige.se och klicka på "Välj länsbygderåd" för att se Västmanland.